

Ons nummer: O23.001183

Informatie raad/mededeling college

Onderwerp	Wachlijst Beschut Werk
Commissie	Boarger en Mienskip
Collegebesluit d.d.	27 juni 2023
Portefeuillehouder	Marianne Poelman
Team	Beleid Sociaal Domein
Adviseur	Nancy Schinkel

Reden informatieverstrekking actieve informatie van het college

Collegebesluit

- in te stemmen met de gewijzigde aanpak beschut werk;
- de incidentele kosten voor het wegwerken van de achterstand, t.w. € 420.000,-, worden gedekt uit het overschot op de Gebundelde Uitkering (BUIG). Deze is al eerder door de raad beschikbaar gesteld en dit betreft een verdere uitwerking hiervan;
- in te stemmen met het versturen van het onderzoeksrapport “Participatievoorziening Beschut werk” van Iroko (bijlage 2) naar de raad op 30 juni in plaats van 4 juli;
- in te stemmen met het versturen van een gezamenlijk persbericht namens de gemeenten in de regio Fryslân-West over de resultaten van dit onderzoek op 30 juni;
- in te stemmen om samen met de gemeenten in de regio Fryslân-West de resultaten van het onderzoek te agenderen voor het Algemeen Bestuur van Fryslân Werkt! om, via de VFG, de minister op te roepen tot een oplossing te komen;
- de raad te informeren over de aanpak van de wachtlijst Beschut werk
- de raad vervroegd actief te informeren over de uitkomsten van het onderzoeksrapport “Participatievoorziening Beschut werk”.

Toelichting/achtergrond

Op 17 november 2022 hebt u een motie aangenomen waarin u ons oproept de kosten en baten te onderzoeken van vervroegde deelname van de personen op de wachtlijst voor beschut werk; in deze analyse ook uitkering en zorggelden mee te nemen, en de uitkomsten van deze analyse met u te delen.

Hieronder vindt u de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek. Bovendien hebben we gelijk een aantal acties ingezet om inwoners die op de wachtlijst staan, sneller dan nu het geval is door te kunnen leiden naar een beschut werkplek.

Beschut werk

Beschut werk, werk in een veilige, aangepaste omgeving, is sinds 2015 een onderdeel van de Participatiewet. Het is bedoeld voor mensen die wel kunnen werken en daarmee geld verdienen. Maar diezelfde mensen hebben wel dusdanige begeleiding of aanpassing van het werk nodig dat niet mag worden verwacht dat een werkgever dit organiseert. In Súdwest-Fryslân voert ons ontwikkelbedrijf Empatec deze taak uit.

Het aantal beschutte banen die gemeenten per jaar minimaal moeten bieden wordt jaarlijks bijgesteld en staan in ministeriële regelingen. Dit heet de taakstelling. Voor de gemeente Súdwest-Fryslân is de taakstelling dit jaar 30 werkplekken, die allemaal in gebruik zijn. Tot nu toe wordt de taakstelling voor onze gemeente jaarlijks verhoogd met 2 of 3 werkplekken. Voor dit jaarlijks toewijzen van werkplekken aan gemeenten hanteert het ministerie van SZW een verdeelmodel. Het aantal jaarlijks afgegeven indicaties voor beschut werk ligt in onze gemeente fors hoger dan de taakstelling. Hierdoor ontstaat een wachtlijst en is de wachttijd op dit moment opgelopen tot plm. 12 jaar.

De gemeente krijgt slechts een rijksvergoeding op basis van deze taakstelling; deze bestaat uit loonkostensubsidie van gemiddeld € 14.000 per persoon per jaar en een bedrag voor begeleidingskosten van gemiddeld € 8.100 per persoon per jaar. De loonkostensubsidie wordt gecompenseerd via het BUIG-budget; hetzelfde budget waaruit ook de bijstandsuitkeringen worden betaald. De begeleidingskosten komen uit het beschikbare re-integratiebudget.

Gevolgen

Door deze manier van taakstellingen met bijbehorende financiering blijft in Súdwest-Fryslân het aantal beschikbare werkplekken achter bij het aantal inwoners dat op basis van een door het UWV afgegeven advies in aanmerking wil komen voor een betaalde baan in een beschutte werkomgeving. Met een groeiende wachtlijst tot gevolg. De wachttijd voor de laatste persoon op de wachtlijst is op dit moment plm. 12 jaar.

Dit heeft grote gevolgen; niet alleen financieel - denk daarbij aan het doorbetalen van bijstandsuitkeringen en het aanbieden van alternatieve voorzieningen zoals dagbesteding - maar vooral ook maatschappelijk. Er zijn signalen, o.a. vanuit onze gebiedsteams, dat deze mensen een gebrek aan perspectief ervaren en gevoelens hebben van moedeloosheid en depressie. En er ontstaat een situatie van "hospitalisering". Hoe langer het duurt hoe meer inzet, begeleiding en tijd er nodig is om de inwoner naar beschut werk te begeleiden.

Landelijk nog geen definitieve oplossing

Bij een eerste evaluatie van beschut werk in 2019 constateerde de inspectie SZW al dat de huidige verdeling van de te realiseren werkplekken en de bijbehorende middelen de huidige behoefte aan beschut werk niet goed weergeeft. Sommige gemeenten hebben meer kandidaten voor beschut werk dan de taakstelling, terwijl andere gemeenten hier ondanks inspanningen niet aan toe komen.

Een in opdracht van de toenmalige staatssecretaris uitgevoerd onderzoek naar een beter verdeelmodel leidde tot een eerste verbeterstap. Vanaf 2022 ontvangen gemeenten namelijk een vergoeding voor de loonkostensubsidie op basis van de gerealiseerde loonkostensubsidie van het jaar ervoor. Daar is het tot nu toe bij gebleven. Het Rijk heeft in haar coalitieakkoord wel aangegeven het aantal beschut werkbanen te willen uitbreiden, maar daar geen termijn bij genoemd.

Onderzoek

Uw motie en de almaar olopende wachtlijst zijn aanleiding geweest voor het uitvoeren van een extern onderzoek naar de oorzaken van de wachtlijst door de gemeenten in de regio Fryslân West en het uitvoeren van een kosten- en batenanalyse in Súdwest-Fryslân. Daarnaast is tevens gebruik gemaakt van een onderzoek door de Arbeidsmarktregio Fryslân naar de wachtlijsten bij alle Friese gemeenten.

Het blijkt dat er aanwijzingen zijn dat het huidige verdeelmodel voor beschut werk, dat gebaseerd is op gedateerde gegevens, slecht uitpakt voor de gemeenten in Fryslân West. Naast Súdwest-Fryslân heeft in de regio Fryslân West ook de gemeente Waadhoeke te maken met een wachtlijst; daar is inmiddels besloten om boven taakstelling te plaatsen.

Daarnaast blijkt dat de afgegeven indicaties terecht zijn. Het relatief hoge aantal indicaties wordt met name veroorzaakt doordat er een vrij sterke positieve samenhang bestaat tussen het aantal positieve adviezen en het aantal leerlingen Praktijkonderwijs. In Fryslân is het aantal leerlingen Praktijkonderwijs relatief hoog, in Súdwest-Fryslân is het percentage leerlingen het hoogst van de vier gemeenten in Fryslân-West.

De mogelijkheden om het aantal indicaties te beïnvloeden zijn zeer beperkt. Binnen de gegeven (wettelijke) kaders liggen deze mogelijkheden met name op het inzetten op doorontwikkeling van bestaande beschut werkers; het sturen op ontwikkelingsgericht werken bij Empatec als uitvoeringsorganisatie voor beschut werk waardoor het makkelijker is om de stap naar regulier werk met ondersteuning (Banenafpraak) te maken.

Kosten en baten verkorten wachtlijst

Tot en met 2021 was het voor gemeenten financieel onaantrekkelijk om boven de taakstelling beschut werkplekken aan te bieden. Alle kosten van beschut werkplekken boven de taakstelling kwamen tot die tijd voor rekening van de gemeenten. Door de hierboven genoemde aanpassing in de vergoeding van de loonkostensubsidie is het voor gemeenten financieel gunstiger geworden om méér werkplekken te realiseren dan het Rijk ons heeft opgelegd.

Op dit moment staan er 35 inwoners van Súdwest-Fryslân op de wachtlijst. Vijf inwoners zijn door verschillende, in de persoon gelegen, oorzaken op redelijke termijn niet plaatsbaar. We gaan er daarom van uit dat we 30 inwoners kunnen plaatsen. De totale begeleidingskosten van deze groep is op jaarbasis € 243.000 (prijspeil 2023). De loonkostensubsidie schatten we in op € 420.000. De totale structurele kosten van beschut werk voor deze groep komen daarmee op € 663.000 per jaar. Dit komt dus bovenop de kosten voor de mensen die nu al op een beschut werkplek zitten.

Op de wachtlijst staan 22 personen met een maandelijkse bijstandsuitkering. Zes daarvan hebben een lagere uitkering in de vorm van zak- en kleedgeld omdat ze in een instelling wonen. De totale kosten aan uitkeringen schatten we in op € 200.000 op jaarbasis. De uitkering vervalt bij de start van het beschut werk. We besparen dus op jaarbasis € 200.000 als we deze mensen een beschut werkplek kunnen aanbieden.

Tien personen maken gebruik van dagbesteding. Totale kosten daarvan zijn ongeveer € 145.000 per jaar. Omdat wij dagbesteding via een lumpsumbedrag hebben aanbesteed levert plaatsing op een beschut werkplek niet direct een financieel voordeel op. Vanaf 2027 kan dit veranderen omdat er dan nieuwe productie- en prijsafspraken worden gemaakt.

De resultaten van de analyse laten zien dat er, financieel gezien, mogelijkheden zijn om de personen die op de wachtlijst beschut werken staan, een beschut werkplek aan te bieden, bovenop de taakstelling. Het wegwerken van de huidige wachtlijst vraagt een incidentele investering van € 420.000 voor het eerste jaar loonkostensubsidie. Deze incidentele kosten worden gedekt uit het overschot op de Gebundelde Uitkering (BUIG). Deze is al eerder door de raad beschikbaar gesteld en dit betreft een verdere uitwerking hiervan. Daarnaast zullen de totale uitgaven aan begeleidingskosten en loonkostensubsidie structureel stijgen. Tegenover de hogere structurele begeleidingskosten staan besparingen op de uitkeringen en op termijn op de uitgaven aan dagbesteding. Tegenover de hogere structurele uitgaven aan loonkostensubsidie staat een hogere inkomst aan loonkostensubsidie binnen het BUIG-budget.

Vervolg.

Naar aanleiding van het onderzoek van het college heeft het college de volgende acties in gang gezet.

- 1) We plaatsen inwoners die nu op de wachtlijst staan op een beschut werkplek boven taakstelling.
De incidentele kosten voor het wegwerken van de achterstand, te weten € 420.000, dekken we uit het overschot op de Gebundelde uitkering (BUIG). De daadwerkelijke instroom zal fluctueren en daarmee dus ook de exacte financiële gevolgen. We informeren u hierover via de Bestuursrapportage.
- 2) We sturen een brief naar het ministerie van SZW waarin we aandringen op een structurele oplossing. Het bieden van een beschut werkplek voor de mensen die nu op de wachtlijst staan, is slechts een incidentele oplossing. Het achterliggende probleem, een niet passend verdeelmodel voor onze regio, is daarmee niet opgelost.
- 3) We prioriteren als we plaatsen boven taakstelling, om het oplopen van de wachtlijst beter te beheersen en deze schaarse voorziening toegankelijk te houden naar:
 - mensen die (de intentie hebben) om minimaal 28 uur per week beschikbaar te zijn.

Iemand is met 28 uur werken tegen WML niet meer uitkeringsafhankelijk. Dit geeft een besparing op uitkerings- en uitvoeringskosten voor de gemeente.

- o leerlingen uit het VSO- of Pro onderwijs.

Bij deze leerlingen is er sprake van een grote ontwikkelingspotentie. Zij hebben nog een reële kans om in hun ontwikkelingsjaren tot 28 jaar te kunnen doorstromen naar een reguliere werkplek, al dan niet met loonkostensubsidie. Bij directe doorplaatsing voorkomen we (onnodige) investering en maken we maximaal gebruik van ontwikkelpotentie in een cruciale levensfase.

- 4) We investeren in de implementatie van Simpel Switchen en het realiseren van (meer) ontwikkelingsgericht werken binnen het LeerWerk-bedrijf. Hierdoor is een indicatie Beschut Werk niet meer per definitie een levenslange indicatie. Als deze inwoners via de Banenafpraak aan de slag kunnen levert dit een plek op voor iemand op de wachtlijst.
- 5) De verordening wordt aangepast: een voorstel hiervoor komt naar uw Raad. Omdat we meer willen doen dan wettelijk opgedragen, namelijk plaatsen boven de taakstelling en in voorkomende gevallen willen prioriteren, moet de verordening 'Re-integratieverordening Participatiewet IOAW en IOAZ gemeente Súdwest-Fryslân 2021' worden aangepast.

Bijlage(n)

1. Motie Wachtlijst beschut werk d.d. 17 november 2022